

LAPS/140/2024, 4.12.2024

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

**Viite: Hallintovaliokunta torstai 05.12.2024 klo 12.15 / HE
143/2024 vp / Asiantuntijapyyntö**

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita.

Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitystä yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia. Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuuksia ottaa ulkomaalainen ihminen säilöön yleisen järjestyksen ja yleisen turvallisuuden vaarantamisen vuoksi. Säilöönoton enimmäiskesto pidennettäisiin kahdestatoista kuukaudesta kahdeksaentoista kuukauteen maasta poistamiseen liittyvissä tilanteissa. Lakiin lisättäisiin mahdollisuus pidentää säilöönoton enimmäiskestoja ennen maastapoistamispäätöksen tekemistä kuudesta kuukaudesta kahteentoista kuukauteen yleiseen järjestykseen ja yleiseen turvallisuuteen sekä kansalliseen turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa. Maahantulokieltoa koskeva sääntely uudistettaisiin. Keskeisimmät maahantulokieltoa koskevaan sääntelyyn ehdotettavat muutokset koskevat kokonaisharkinnan rajoittamista joiltakin osin maahantulokieltoa määrättäessä, maahantulokiellon pituutta sekä viranomaisten toimivaltaan liittyviä kysymyksiä. Lisäksi lakiin esitetään lisättäväksi säännökset pysyvän oleskeluluvan peruuttamisesta ja maahantulokiellon määrittämisestä Suomen ulkopuolella oleskelevalle henkilölle, joka vaarantaa yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta taikka kansallista turvallisuutta.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsen säilöönotto on lapsen oikeuksien loukkaus. Tästä vallitsee laaja yksimielisyys YK:n ihmisoikeuselinten ja -toimijoiden keskuudessa.
- Viittaaminen YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 37 artiklan b kohtaan on virheellistä, sillä YK:n lapsen oikeuksien komitean tulkintakäytännön mukaan kyseinen kohta ei sovellu maahanmuuttotilanteisiin.
- Huomioiden esityksessäkin noteeratut kansainvälisiltä sopimusvalvontaelimiltä saadut suositukset on valitettavaa, ettei hallituksen esityksessä ole arvioitu sellaisia vaihtoehtoisia toteuttamistapoja, joissa lasten säilöönotto kiellettäisiin kokonaan.
- Sinänsä myönteinen rajoitus huoltajansa kanssa säilöönotettavan lapsen säilöönoton enimmäiskeston (3 kk + 3kk) on etenkin lapsen aikakäsitys huomioiden erittäin pitkä.
- Hallituksen esityksessä esitetty väite siitä, ettei lasten säilöönoton täyskieltoa ole johdettavissa Suomea sitovista kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteista eikä niiden valvontaelinten kannanotoista, on virheellinen.
- Tutkimuksissa on todettu, että säilöönotolla maahanmuuton yhteydessä on korostuneen kielteiset vaikutukset lapsiin. Tätä ei tuoda hallituksen esityksessä esiin.
- Lapsen edun nimenomainen mainitseminen ja sen huomioiminen perusteena jättää yksittäistapauksessa maahantulokielto määräämättä on myönteistä.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Jokaisella lapsella on aina perusoikeus vapauteen, ja **jokaisen lapsen säilöönotto hänen tai hänen vanhempiensa siirtolaisaseman¹ perusteella on lapsen oikeuksien loukkaus ja lapsen edun periaatteen vastaista.²**

Hallituksen esityksessä viitataan YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 37 artiklan b kohtaan, joka käsittelee lapsen vapauden riistämistä (s. 43, 102). Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että kyseistä artiklan alakohtaa ei YK:n lapsen oikeuksien komitean mukaan

tule soveltaa maahanmuuttokysymyksissä ja siksi siihen viittaaminen hallituksen esityksessä on virheellistä. Komitea on alleviivannut, että ***”mahdollisuus ottaa lapsi säilöön viimeisenä keinona, jota saatetaan soveltaa muissa yhteyksissä kuten nuorten rikosoikeusjärjestelmässä, ei sovellu maahanmuuttomenettelyihin, koska se olisi ristiriidassa lapsen edun periaatteen ja lapselle kehitykseen taatun oikeuden kanssa”***.³

Joukko YK:ssa lapsen oikeuksien ja maahanmuuton parissa työskenteleviä asiantuntijoita on toukokuussa 2024 ottanut kantaa EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen implementointiin ja edellyttänyt, että EU:n jäsenvaltiot kieltävät lasten säilöönnoton, koska lasten säilöönnotto on lapsen oikeuksien rikkomus.⁴

Hallituksen esityksessä (s. 43) on mainittu YK:n lapsen oikeuksien komitean viimeisimmät Suomea⁵ koskevat suositukset, joissa Suomen on vaadittu luopuvan turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajalasten säilöönnotosta. Esityksestä ei kuitenkaan käy ilmi, miten kyseinen komitean vaatimus on huomioitu. Esityksessä ei ole arvioitu sellaisia vaihtoehtoisia toteuttamistapoja, joihin ei sisältyisi lasten säilöönnottoa. Lapsiasiavaltuutettu pitää tätä merkittävänä puutteena.

Edellä todetun valossa lapsiasiavaltuutettu pitää hallituksen esityksessä sivulla 103 esitettyä väitettä virheellisenä: hallituksen esityksessä viitataan perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 45/2014 vp, jonka mukaan lasten säilöönnoton täyskieltoa *”ei ole johdettavissa myöskään Suomea sitovista kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteista eikä niiden valvontaelinten kannanotoista”*. Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa painokkaasti, että kyseinen perustuslakivaliokunnan lausunto on ajalta ennen YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomelle antamia viimeisimpiä loppupäätelmiä. Myös edellä viitattu YK:n lapsen oikeuksien komitean ja Siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksia käsittelevän komitean yhdessä antama yleiskommentti on annettu ko. perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen vuonna 2017.

Lapsiasiavaltuutettu pitää sinänsä myönteisenä, että tilanteessa, jossa lasten säilöönnottoa ei ole suosituksista huolimatta päätetty kokonaan kieltää, on sen kesto kuitenkin rajoitettu myös niissä tapauksissa, joissa lapsi otetaan säilöön huoltajansa kanssa. Lasten aikakäsitykseen suhteutettuna, joka hallituksen esityksessäkin huomioidaan (s. 55), enimmillään kuuden kuukauden säilöönnotto on huomattavan pitkä.⁶ Huomioiden, että YK:n lapsen oikeuksien komitea on ratkaisukäytännössään viitannut muutaman viikon

säilöönottoon pitkänä aikana⁷, ovat ehdotetun sääntelyn mukaiset enimmäissäilöönottoajat todella pitkiä.

Lapsiasiavaltuutettu alleviivaa, että lapsen säilöönoton tulee aina olla hyvin poikkeuksellista ja lyhytaikaista. Tältä osin lapsiasiavaltuutettu pitää hallituksen esityksessä esitettyjä tilastoja (s. 20-21) lasten säilöönotosta ja sen kestosta myönteisinä lapsen oikeuksien käytännön toteutumisen kannalta. Lapsen oikeuksista ja lapsen normaalin arjen tukemisesta tulee huolehtia säilöönoton aikana parhaalla mahdollisella tavalla. Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa, että säilöönotolla on monia kielteisiä vaikutuksia lapsen terveyteen. Näitä vaikutuksia hallituksen esityksessä ei ole juurikaan avattu, vaikka kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu, että säilöönotolla on verrattuna aikuisiin nimenomaan lasten mielenterveyteen vakavampia vaikutuksia.⁸

Lapsiasiavaltuutettu pitää myönteisenä, että esitykseen on valmisteluvaiheen lausuntopalautteen johdosta tehty muutoksia liittyen lapsen etua ja perhe-elämän suojaan koskevaan harkintaan maahantulokieltoa määrättäessä (s. 72). On erittäin myönteistä, että lapsen etu mainitaan nimenomaisesti lakitekstissä ehdotetussa 150 §:ssä. Kyseinen lainkohta ilmentää YK:n lapsen yleissopimukseen perustuvaa velvollisuutta huomioida lapsen etu kaikissa päätöksissä, jotka koskevat lapsia.

Helsingissä 4.12.2024

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Sonja Vahtera
juristi

---

¹ YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen erityisraportoiija on YK:n ihmisoikeusneuvostolle vuonna 2015 antamassaan raportissa todennut, että lapsiin kohdistuva vapaudenriisto heidän tai vanhempiensa siirtolaisaseman perusteella ei ikinä ole lapsen edun mukaista. Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, Juan E. Méndez (A/HRC/28/68), kohta 80.

² Siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksia käsittelevän komitean ja YK:n lapsen oikeuksien komitean yhteinen yleiskommentti (CMW/C/GC/4 – CRC/C/GC/23) lasten ihmisoikeuksiin kansainvälisen siirtolaisuuden yhteydessä liittyvistä valtioiden velvollisuuksista lähtö-, kauttakulku-, kohde- ja paluumaissa (2017), kohta 5.

³ CMW/C/GC/4 – CRC/C/GC/23, kohta 10.

---

⁴ [Press release](#): *Child immigration detention must be prohibited following adoption of EU migration and asylum pact, UN experts say*, 2.5.2024.

⁵ Suomen lisäksi komitea on antanut lasten säilöönoton lopettamista koskevia suosituksia viime vuosina esimerkiksi Bulgarialle, Liettualle, Ranskalle, Ruotsille ja Virolle. Ks. CRC/C/BGR/CO/6-7, kohdat 40-41; CRC/C/LTU/CO/5-6, kohdat 43-44; CRC/C/FRA/CO/6-7, kohdat 44-45; CRC/C/SWE/CO/6-7, kohta 43; CRC/C/EST/CO/5-7, kohdat 39-40.

⁶ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14 (2013) lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon (CRC/GC/C/14), kohta 93.

⁷ Ks. YK:n lapsen oikeuksien komitean Belgialle antamat langettavat päätökset CRC/C/89/D/55/2018, kohta 13.13 sekä CRC/C/89/D/73/2019, kohta 10.12.

⁸ [WHO Regional Office for Europe](#): *Addressing the health challenges in immigration detention, and alternatives to detention: a country implementation guide*, 2022, s. 24.